

Jat. no. 11. 1954.

M

Kertomus

rautakautisen pelttokalmisten tutkimisesta Janakkalan pitäjässä Kernaalan kylässä ns Makasiinimäessä 2-9. ja 13-18.6.1954.

Ollessani kesällä 1953 tutkimassa Janakkalassa Kirkkomaalla olevia muinaishautoja sain tietää, että Kernaalan kylässä, tunnetulla Makasiinimäen kalmistoalueella oli löydetty 3 kirvestä, kuolaimet ja rammerengas (KM 13273:1-6). Kävin 18.6. 1953 tarkastamassa paikan ja totesin löytöjen olevan pelttokalmistosta. Muinaistieteellisen Toimikunnan määräyksestä tutkin 2-9. ja 13-18. 6. 1954 sen osan kalmistosta, joka silloin voitiin esteettömästi kaivaa.

Vuoden 1951 löytöpaikka oli Makasiinimäen lounaisosassa, Ensio Rahkosen tilan navetan parvisillan eteläisen reunan kohdalla, n. 1 m. paikasta, missä sillan sementtinen keskiosa vaihtuu kivistä ladottuun alaosaan, edellisen puolella. Sillan eteläpuolella, n. 35 m. lounaiseen Rahkosen asuirakennuksesta, jonka alta aikaisemmin on löydetty muinaishautoja, oli kolmikulmainen, kivisyytensä tähden viljelemättömäksi jätetty kaista. Sen länsiosassa kulki karjatie navettaan. Idässä sitä taas rajoitti mansikkamaa ja lounaisessa kasvimaata. Aikaisemmin on molemmilla suunnilla ollut pellot.

Kaivausalue muodostui 9 metrin pituiseksi ja leveimmältä kohdaltaan 8 m. levyiseksi. Tällä alalla maanpinta laski melkein metrin lounaiseen. Viljelemättömän kaistan lounaisosassa lasku oli niin jyrkkää, että siihen ~~einnähtävästi~~ nähtävästi siitä syystä oltu haudattu, ja se jätettiin perusteellisesti tutkimatta. Mahdollisesti kalmisto jatkui pohjoisen suunnalla jonkin matkaa sillan, ^{alle/} joskin löydökset tuntuivat sillä taholla vähenevän. ~~fässä~~ taas kalmisto näytti jatkuvan mansikkamaan puolelle. Nähtävästi kalmisto on ulottunut lounaiseen viettävää rinnettä pitkin kulkevana vyöhykkeenä n. 20 metrin päässä kaakossa olevalle vuoden 1950 kaivausalueelle saakka. Tämä alue on kuitenkin ollut kauan viljeltynä, joten kalmisto on siltä osaltaan tuhoutunut. Nyt kaivaus ulotettiin tutkitun alueen eteläosassa n. 2 m. levyisenä kaistana mansikkamaan puolelle, koska siltä suunnalta näytti tulevan vielä löytöjä.

Viljelemättömän vyöhykkeen länsiosassa oli rivi suuria maakiviä (pl. 129, 100 ja 123), joista eteläisin jäi kaivausalueen ulkopuolelle. Nähtävästi juuri niis-

tä johtui, että alue oli jätetty viljelemättömäksi. Kaivausalueen keskiosasta paljastui kallio, jonka korkein kohta oli vain 4 cm maanpinnan alapuolella. Kallion ääriiviivoiksi on karttaan piirretty se viiva, jota pitkin kulttuurikerroksen alaraja kohtasi kallion pinnan. Pitkin kalmistoaluetta oli miehennostannaisia tai pienempiä kiviä, mutta ne olivat harvaksen, eivätkä muodostaneet yhtenäistä latomusta. Tällainen harva, epämääräinen kiveys kulki n. 4. metrin levyisenä vyöhykkeenä kaivausalueen yli melkein pohjois-etelä suunnassa. Tiheintä oli kiveys suuren maakiven pl. 123 luoteispuolella.

Ruoheturpeen paksuus oli yleensä vain 5-15 cm. Suurten kivien juurelle oli tietysti kasaantunut enemmän ruokamultaa. Kulttuurikerros, joka oli tavallista likaista, noen ja mullan sekaista hiekkaa, oli 10-15-20 cm vahvuinen. Suuren maakiven pl. 100 pohjoispuolella oli kiveä vasten syvempi, maanpinnasta lukien 60 cm syvyyteen ulottuva puolipyöreä nokikuoppa, jossa maa oli hyvin mustaa. Mitään mainittavaa ei tässä kuopassa ollut.

Poltettuja luunpalasia löytyi runsaimmin kallion pohjoispuoliselta alueelta. Eniten niitä oli ruudussa IV:F (225 gr), mutta paljon myös sen viereisissä ja seuraavissa ruuduissa IV:E (143 gr), IV:G (87 gr), III:G (166 gr), III:F (121 gr), III:E (62 gr) ja II:F (113 gr). Kallion kaakkoispuolisella alueella ei ollut näin runsaita luuesiintymiä. Kaivausalueen reunoilta löytyi vain harvaksen luunmuruja. Kaikkiaan koottiin poltettuja luupaloja alueelta 1624 gr.

Saviastian paloja löytyi harvaksen melkein koko kaivausalueelta, yleensä vain muutama palanen ruudusta. Runsaammin niitä oli vain kaivausalueen kaakkoisosassa, mistä niitä koottiin nelisensataa. Yleensä palaset olivat pieniä, merkityksettömiä ja vailla koristelua.

Löytynyt esineistö osoitti suurta säästäväisyyttä, mutta ei erkoisempaa köyhyyttä. Esineet oli säretty pieniksi kappaleiksi - tasavartista solkea n:o 13630:113 lukuunottamatta - ja kalmistoon kätkeyty vain katkelmia edustamaan koko esinettä. Lisäksi löydökset olivat pahoin tulen turmelemia. Varsinaisia aseita ei kalmistosta löytynyt lainkaan. Sen sijaan oli löydöissä edustettuna varsin runsas koruaineisto. Solkia oli esineiden joukossa seitsemän, kaikki eri tyyppisiä. Vanhimmat olivat merivinkiajan alkupuolelta oleva pieni tasavartinen solki (n:o 13630:113, ruudusta IV:F) ja saman kauden lopusta oleva pyöreän, puhkonaisen levyseljen katkelma (n:o

13630:56, ruudusta III:C). Viikinkikauden tyyppisiä edustivat pyöreän kupurasoljen palat, joista toinen lähinnä E-tyyppiä (n:o 13630:70, ruudusta III:E), toinen kaksieläimistä muotoa (n:o 13630:128, ruudusta IV:G), kaksi pronssisen hevosen-kenkäseljen nuppia, toinen ylöspäinlevevänuppisesta (n:o 13630:201, ruudusta VII:A), toinen särmikäs-nuppisesta (n:o 13630:203, ruudusta VII:B) soljesta, ja suuren tasavartisen soljen puolikas (n:o 13630:149, ruudusta V:E). Muista löydöistä olivat tärkeimmät uurrekoristeinen, neliömäinen riipus (n:o 13630:72, ruudusta III:E), rautainen lukko (n:o 13630:236, ruudusta VIII:D), avain (n:o 13630:188, ruudusta VI:E), kalanpyrstön muotoinen luuesineen katkelma (n:o 13630:177, ruudusta VI:C), kolme luukkamaan palasta (n:ot 13630:110, 163 ja 169, ruuduista IV:F, VI:A ja VI:B), sekä kolme rautapunnusta (n:ot 13630:164, 204 ja 238, ruuduista VI:A, VII:B ja VIII:D). Lasimassahelmiä ja varsinkin niiden katkelmia oli runsaasti. Väritään ne olivat keltaisia, sinisiä, vihreitä, ruskeita ja punaisia, useimmat sädekuvioidin koristettuja. Joukossa oli kuitenkin pari särmikkään karneolihelmen palasta (n:ot 13630:68 ja 130, ruuduista III:E ja IV:G). Pronssiketjua löytyi joku aivan lyhyt katkelma, nivelet toisissa yhden, toisissa kahden pronssilankarenkään muodostamia. Myöskin pari rautaisen kankiketjun niveltä, joiden ympäri oli kierretty ohutta pronssilankaa, tavattiin. Edelleen kuului löytöihin joukko lyhyitä pronssilankaspiraalin pätkiä. Epämääräisiä pronssiesineen katkelmia ja sulaneita paloja oli paljon. Paitsi paria veitsenterää, nauloja, niitin osia, renkaita, rautalangan pätkiä, puikkoja ym oli epämääräisiä rautapaloja runsaasti. Esineet olivat sekaisin ja hajallaan, eikä mitään selviä ryhmiä ollut erotettavissa.

Kaivausten jälkeen paikka jäi suunnilleen emalleen, ja tullaan siihen istuttamaan hedelmäpuita.

Helsingissä marraskuun 11. päivänä 1954.

Oiva Keskitalo

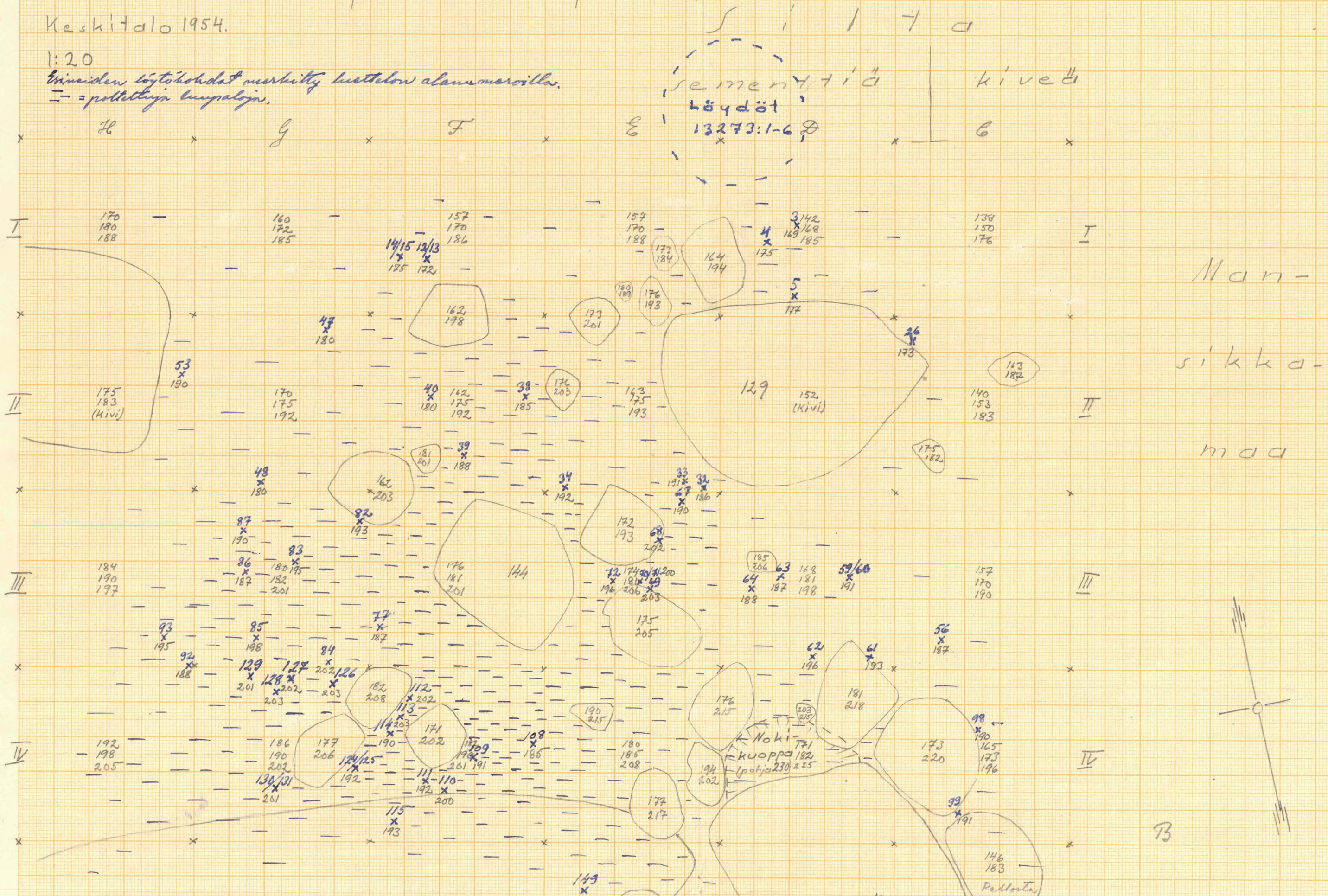
Janakkala, Kernaala, Makasiinimäki

Polttokeuhkujen parvisilla eteläpuolella

Keskitalo 1954.

1:20

Erinimien löytökohteet merkitty luettelon alumnumeroilla.
- = poltettuja laupaloja.

Ruutujen punnitukset:
 Ylin luku = maan pinta
 Keskim luku = turpeen jakauttueurimaannaja
 Alin luku = kulttuurimaan alaraja

Janakkala, Kerwaala, Mäksimäki.

← Kaivausalueen pohjoisosa
idästä kuvattuna. Oikeassa
yläreunassa nähyy parvisiltta.
Oikeassa alareunassa on
kivi pl. 129 ja kuvan keskellä
kivi pl. 144. Vasemmalla
alareunassa nostuu nokki-
huoppaan ja keskellä vasenta
reunaa nähyy kalliota.

Tämä kuva on mel-
kein sama kuin edelli-
nen.

Kaivausalueen pohjoisosa lounaisesta
kuvattuna. Keskellä kivi pl. 144 ja oikeas-
sa yläkulmassa kivi pl. 129.

Oiva Keskitalo 1954.

Jauhahala, Kernala, Makasiinimäki

← Kuva kaivausalueen koillis-
osasta. Vasemmalla ylhäällä
nähtävänä kivien pt. 100 polyjois-
puolella. Vasemmassa alakul-
massa kivi pt. 129 ja keskellä
kivi pt. 144. Kuva otettu
polyjoisesta.

Kuva on otettu samoilta →
vaikeilta kivi edeltäinkin.
Vasemmalla ylhäällä nähtävänä
kivien pt. 100 polyjoispuolella
oleva nähtävänä. Vasem-
massa alakulmassa on kivi
pt. 129 ja oikeassa reunassa
kivi pt. 144. Kuva on otettu
samoin polyjoisesta.

← Kaivausalue lounaisesta
kuvattuna. Alhaalta
vasemmalla nähtävänä pat-
jastunut kalliota, sen ylä-
puolella kivi pt. 129 ja siitä
oikealle korkeampi kivi pt.
100. Kuvan oikeassa reu-
massa on suuri kivi pt. 123.

